

سیره تقریبی حضرت امام رضا «علیه السلام»

سیره تقریبی حضرت امام رضا «علیه السلام»

یازدهم ذی القعدة سالروز ولادت با سعادت هشتمین پیشوای شیعیان و پناهگاه مسلمانان جهان، حضرت امام رضا «علیه السلام» است. می توان گفت بعد از حضرت امام علی «علیه السلام» و امام صادق «علیه السلام»، جایگاه با برکت امام هشتم در میان مسلمانان جایگاهی ویژه و استثنایی بود تا جایی که حتی بعد از شهادت ایشان تا سالها فرزندان ایشان همچون امام جواد و امام هادی علیهما السلام، به ابناء الرضا مشهور بودند. این نشان از حسن معاشرت و تعامل سازنده امام هشتم با پیروان مذاهب گوناگون و داشتن جایگاهی عام در بین مسلمانان دارد.

یکی از موارد اختلاف بر انگیز در زمانه حضرت رضا «علیه السلام» چالش های فکری، مذهبی و کلامی ناشی از نهضت ترجمه در زمان خلفای عباسی به خصوص مأمون بود. با ورود انواع افکار وارداتی از کتابهای غیر مسلمانان به جامعه اسلامی و همچنین حضور افراد متعصب از پیروان ادیان گوناگون در بین مترجمان این آثار که به نشر عقاید انحرافی خود نیز می پرداختند به تدریج، عقاید سست و باطل، به جامعه

اسلامی رخنه کرده بود و این حرکت، موجب اضطراب فکری و آشفتگی فرهنگی در میان امت اسلامی شده، وحدت امت اسلامی را به خطر انداخته بود.

در این شرایط نقش امام رضا «علیه السلام» در ایجاد وحدت و یکپارچگی میان امت اسلامی و پیروان مذاهب گوناگون اسلامی نقشی سازنده و بی بدیل است. آن حضرت با شرکت در جلسات مناظره و بحث های مفصل با بزرگان ادیان و مذاهب، به دو شکل به وحدت امت اسلام و تقریب بین مذاهب اسلامی کمک کردند. ایشان با بحث های علمی سازنده با علمای اهل کتاب و ادیان دیگر، بی پایگی افکار آنها را روشن ساخته و اصالت عقیده و فرهنگ ناب اسلامی را بر همگان آشکار می کردند. به این وسیله، جامعه فکری مسلمانان را به مثابه یک تفکر واحد در مقابل تفکرات وارداتی و غیر اسلامی قرار داده و بدین شکل، وحدت و یکپارچگی امت اسلام را تقویت می کردند.

از سوی دیگر با روش تبیین حقایق مذهب، شناساندن دقیق و درست مذهب شیعه به پیروان دیگر مذاهب و از بین بردن تهمتهای نادرست و دروغهای مغرضین که یکی از بهترین روشهای تقریب و همبستگی امت اسلامی است، مسلمانان را به سوی نزدیک شدن افق فکری با یکدیگر و همدلی بیشتر رهنمون می شدند.

امام رضا «علیه السلام» با استفاده از شیوه های برهان و جدال احسن در مناظرات علمی به طرح دیدگاه ناب اسلامی و تبیین حقایق مکتب اهل بیت «علیهم السلام» پرداخته و با این روش، دروغ پردازی های مغرضین و نگاه های غیر واقعی پیروان مذاهب دیگر به خط فکری اهل بیت «علیهم السلام» را آشکار می کردند. بدین شکل موجب آشنایی بیشتر پیروان مذاهب دیگر با مکتب اهل بیت «علیهم السلام» شده و بسیاری از سوء برداشتها و خصومت ها را از بین می بردند تا جایی که پیروان مذاهب دیگر ایشان را به عنوان فرزند رسول خدا «صلی الله علیه و آله» و بیان کننده سنت پیامبر شناخته و همواره پس از شهادت ایشان تا کنون بر سر بارگاه نورانی آن حضرت حضور یافته، وی را زیارت می کنند.

نکته قابل تأمل در سیره نورانی آن حضرت این است که ایشان در مناظرات و سلوک فردی خود در تعامل با مخالفین خود و پیروان مذاهب گوناگون اسلامی هیچ گاه برخورد تند یا تحقیر آمیزی نداشتند، هیچ مسلمانی را تکفیر نکرده و به هیچ وجه کسی را مجبور به پذیرش نظر خویش نمی کردند بلکه با اخلاق حسنه نبوی در کنار بحث های علمی راه حق و تفکر ناب اسلامی را نشان می دادند تا هر کس با انتخاب خود، در مسیر هدایت گام بردارد. این سیره و رفتار امام هشتم، که برگرفته از سیره ناب نبوی است، درس بزرگی برای جامعه امروز مسلمین است که از اهانت به یکدیگر و تکفیر مسلمین دست کشیده و سنت اهل بیت پیامبر «صلی الله علیه و آله» در این زمینه را سرلوحه رفتار اجتماعی خویش قرار دهند.

این بیان نورانی امام هشتم که فرمودند: « دوستی و مودّت با مردم نیمی از عقل است»^[1] شاه کلیدی برای رفع بسیاری از نزاعها و کدورتها و ایجاد همدلی و تقریب بین امت اسلامی است چرا که بسیاری از نزاعها و اختلافهای موجود در جامعه از نامهربانیها و سوء ظن برادران ایمانی به یکدیگر نشأت می گیرد و مسلمانان با همدلی و مهریزی با یکدیگر در اوج اختلافات فکری می توانند زندگی مسالمت آمیز در کنارهم، بدون هیچ گونه نزاع و کینه توزی با یکدیگر را تجربه کنند.

[1] . «التّوّدّ إلى الناس نصف العقل» ؛ تحف العقول ، ج1، ص443